

Lãi suất Bài toán khó giải trong thời kỳ lạm phát

TRẦN TRỌNG TRIẾT

Vấn đề lãi suất ngân hàng đang là câu chuyện gây nhiều tranh cãi giữa các nhà quản lý và các chuyên gia kinh tế. Có ý kiến cho rằng phải chấp nhận lãi suất "thực dương" trong thời kỳ lạm phát, nhưng ý kiến khác đề nghị cần phải chia sẻ và đồng thuận hạ lãi suất vì những lợi ích lớn hơn của nền kinh tế và cộng đồng xã hội.

Tăng lãi suất dự trữ bắt buộc để giảm lãi suất cho vay

Từ những tháng đầu năm, Ngân hàng Nhà nước (NHNN) Việt Nam đã thực hiện chính sách tiền tệ (CSTT) thắt chặt, đồng thời có nhiều giải pháp linh hoạt can thiệp vào thị trường tài chính-tín dụng, nhất là vấn đề lãi suất ngân hàng. Thực tế cho thấy, những động thái của NHNN trong thời gian qua đã mang lại hiệu quả tích cực, góp phần thực hiện mục tiêu hàng đầu là kiềm chế lạm phát, nhưng vẫn bảo đảm tăng trưởng kinh tế và giữ vững an sinh xã hội.

Lãi suất thị trường tín dụng đang áp dụng theo cơ chế lãi suất cơ bản do NHNN công bố. Hiện tại, lãi suất cơ bản đang là 14%/năm, các ngân hàng thương mại (NHTM) được phép cho vay 21%/năm (đầu ra). Với khoảng rộng 7%, các NHTM có thể thực hiện khung lãi suất không chạm "sàn" và cũng không chạm "trần". Hiệp hội Ngân hàng Việt Nam (VNBA) cũng đã nhiều lần phát động phong trào "đồng thuận" về lãi suất. Nếu lãi suất huy động tiền gửi ngân hàng (đầu vào) thấp hơn một chút, người gửi tiền chịu thiệt một chút, lãi suất cho vay giảm bớt, ngân hàng thu lợi nhuận bớt đi thì doanh nghiệp mới mạnh dạn vay vốn để đầu tư cho sản xuất kinh doanh.

Tuy nhiên, diễn biến thị trường lại có xu thế lãi suất “thực dương”. Tức là, lãi suất ngân hàng phải bằng hoặc cao hơn chỉ số lạm phát ở mọi thời điểm. Giám đốc một NHTM cổ phần cho biết, thực ra các NHTM cũng muốn hạ lãi suất huy động vốn và cả lãi suất cho vay, nhưng do cạnh tranh để giữ chân và thu hút khách hàng gửi tiền nên vẫn duy trì lãi suất ở mức cao. Do vậy, doanh nghiệp nhỏ và vừa vẫn gặp khó nếu muốn vay vốn ngân hàng.

Theo TS. Dương Thu Hương, Tổng Thư Ký Hiệp hội Ngân hàng Việt Nam: Trong lúc này, cần phải chia sẻ để đạt lợi ích toàn cục lên trên hết. Với tình hình lạm phát hiện nay, muốn hạ lãi suất tín dụng thì người gửi tiền và ngân hàng mỗi bên bớt đi một chút lợi ích, chung sức với cộng đồng để được nhiều hơn. Cái được lớn nhất là giải quyết được 4 mục tiêu: Thất nghiệp ít, nền kinh tế vẫn duy trì tăng trưởng, ngân sách không thất thu thuế và ngân hàng không bị đổ vỡ kéo theo nhiều hệ lụy khôn lường.

Thực hiện CSTT thắt chặt, nhưng điều hành linh hoạt trong những tháng cuối năm 2008, vừa góp phần kiềm chế lạm phát, ổn định kinh tế vĩ mô, vừa thúc đẩy đầu tư sản xuất kinh doanh, Thống đốc NHNN Việt Nam đã ban hành Quyết định số 1906/QĐ-NHNN của NHNN giữ nguyên lãi suất cơ bản là 14%/năm và Quyết định số 1907/QĐ-NHNN điều chỉnh lãi suất tiền gửi dự trữ bắt buộc bằng đồng Việt Nam đối với tổ chức tín dụng (TCTD) từ 1,2%/năm lên 3,6%/năm (tăng 2,4%). Mục đích của việc tăng mức lãi suất này nhằm hỗ trợ các tổ chức tín dụng TCTD có điều kiện giảm

lãi suất cho vay, góp phần chia sẻ cùng doanh nghiệp và người vay vốn..

Ngay khi quyết định số 1906 và 1907 của NHNN được ban hành lập tức BIDV tiếp tục điều chỉnh giảm lãi suất cho vay. Cụ thể, đối với VND, lãi suất cho vay 19%/năm được áp dụng cho các khách hàng là tập đoàn, tổng công ty, công ty, doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế trực tiếp tạo sản phẩm, tham gia xác lập và bình ổn các cân đối lớn của nền kinh tế. BIDV áp dụng lãi suất cho vay 18,8%/năm đối với các khoản vay tài trợ xuất khẩu (giảm 0,7% so với hiện tại). Đối với cho vay USD, mức lãi suất áp dụng cho những khoản vay ngắn hạn mới, tùy từng thời hạn, cũng giảm (tối đa là 1%, tối thiểu là 0,5%/năm). Đây là đợt điều chỉnh lãi suất thứ ba liên tiếp của BIDV trong vòng 2 tháng trở lại đây.

Hiện nay, các NHTM Nhà nước và NHTM cổ phần lớn đều đã hạ lãi suất cho vay. Theo ông Nguyễn Phước Thanh, Tổng giám đốc Vietcombank, lãi suất huy động của Vietcombank đang áp dụng mức tối đa là 17,75%/năm, lãi suất cho vay thông thường là 20,5%/năm, ưu đãi là 19,475%/năm. Còn Ngân hàng Phát triển Nhà ĐBSCL (MHB) lãi suất cho vay thông thường là 20%/năm, cho vay ưu đãi là 19%/năm; VietinBank tiếp tục hạ thêm lãi suất cho vay thông thường từ 20,5%/năm xuống còn 20,2%/năm, lãi suất cho vay ưu đãi là 19,5%/năm. Agribank lãi suất cho vay thông thường 20%/năm, ưu đãi là 19,2%/năm. Bên cạnh đó, khối NHTM cổ phần cũng đã hạ lãi suất cho vay, theo Techcombank cũng áp dụng một số chính sách lãi

suất cho vay ưu đãi cho các doanh nghiệp thuộc một số ngành kinh tế trọng điểm và cam kết dành từ 4-5 nghìn tỷ đồng cho vay thu mua và chế biến lúa gạo, cà phê, sắn lát, điều... Theo đó, mức lãi suất ưu đãi bằng VND giảm từ 0,5% đến 1%/năm và giảm từ 2% đến 2,5%/năm đối với cho vay bằng ngoại tệ so với trước đây.

Có thể thấy rõ, NHNN đã ngày càng linh hoạt hơn trong điều hành CSTT nhằm góp phần thúc đẩy đầu tư phát triển sản xuất kinh doanh. Trước đó, ngày 26/6/2008, Thống đốc NHNN đã ký quyết định điều chỉnh tăng lãi suất tín phiếu NHNN bằng VND dưới hình thức bắt buộc (phát hành ngày 17/3/2008) từ 7,8%/năm lên mức 13%/năm, áp dụng đối với thời hạn thanh toán còn lại của tín phiếu.

Sự ổn định của thị trường, tính thanh khoản được cải thiện là những yếu tố để các NHTM không những giảm lãi suất cho vay mà giảm cả lãi suất huy động. Hiện lãi suất huy động VND của các NHTM phổ biến ở mức 17-17,5%/năm; USD là 6%/năm.

Việc giảm lãi suất cho vay của các ngân hàng lớn là khá dễ dàng, trong khi các ngân hàng nhỏ đang phải cân đối lại lãi suất đầu vào thì mới có thể giảm lãi suất đầu ra. Giám đốc một NHTM trên địa bàn TP.HCM cho biết, vì trong thời gian qua, các ngân hàng nhỏ đẩy lãi suất đầu vào lên cao, hiện nay muốn giảm xuống thì không thể thực hiện đột ngột được. Hơn nữa, ngoài việc trích lập dự trữ bắt buộc, hiện nay, một số NHTM cổ phần cũng phải trích dự trữ thanh khoản khá cao, khiến cho chi phí huy động vốn cao. Đây là một trong những nguyên nhân làm cho lãi suất cho vay của các ngân hàng nhỏ không thể hạ đồng loạt và ngay tức khắc như đối với các ngân hàng lớn. Nhưng xét về dài hạn, chắc chắn mặt bằng lãi suất sẽ tiếp tục giảm nhằm giảm gánh nặng cho các doanh nghiệp vay vốn. Tuy nhiên, quý IV thường là những tháng “sôi động” nhất trong năm, thị trường cũng trở nên “nhạy cảm” hơn. Do đó việc đưa ra những quyết sách phù hợp, kịp thời sẽ là yếu tố quyết định hiệu quả của CSTT thắt chặt nhưng linh hoạt.

Tuy nhiên theo các chuyên gia kinh tế cảnh báo; Hiện tại, hầu hết các doanh nghiệp nhỏ và vừa có tỷ suất lợi nhuận (ROA) bình quân vào khoảng 16%/năm, nếu phải vay vốn lãi suất cao thì không thể có lãi để duy trì sản xuất và đã có nhiều trường hợp cận kề bờ vực phá sản! Nếu hàng loạt doanh nghiệp phá sản thì mục tiêu an sinh xã hội không đạt được, thất nghiệp gia tăng, ngân sách thất thu thuế, nợ tồn đọng của ngân hàng tăng lên. Do đó, trong bất kỳ hoàn cảnh nào vẫn phải ưu tiên cho các biện pháp duy trì sản xuất, nếu chỉ chú ý thái quá đến lợi ích cho người gửi tiền thì khó có thể bảo đảm được các lợi ích lớn hơn.

Lãi suất có thể sẽ giảm vào đầu năm 2009?

Nền kinh tế cả nước hiện đã có dấu hiệu hồi phục. Chỉ số giá tiêu dùng (CPI) tháng 8 tăng nhẹ 1,56%, dự báo CPI tháng 9 tăng không quá 1% so

với tháng 8. Nguồn vốn huy động của các NHTM trong tháng 8 cũng tăng so với tháng 7, do tâm lý người gửi tiền đã ổn định nên số tiền gửi có kỳ hạn dài đã tăng so với trước.

Theo ông Hồ Hữu Hạnh, Giám đốc NHNN chi nhánh TP.HCM lãi suất đang có xu hướng giảm, hiện nay lãi suất huy động phổ biến xoay quanh mức 17%/năm. Thanh khoản của hệ thống NHTM trên địa bàn TP.HCM được cải thiện đáng kể. Thể hiện ở vốn khả dụng luôn đảm bảo và duy trì ở mức đủ. Đến ngày 25/8/2008, tổng tiền gửi tại NHNN của 16 NHTM cổ phần trên địa bàn đạt 20.755 tỷ đồng. Lãi suất trên thị trường liên ngân hàng không còn biến động mạnh và duy trì ở mức phổ biến 16-17%/năm đối với cho vay qua đêm, 17-18,5%/năm đối với kỳ hạn 1 tuần và 2 tuần, 1 tháng từ 18,5-19,5%/năm. Một số NHTM cổ phần tiếp tục duy trì tốc độ tăng trưởng lợi nhuận. Tốc độ tăng trưởng tín dụng của các ngân hàng đang chậm lại. Tính đến 25/8/2008, tổng huy động vốn của 16 NHTM cổ phần đạt trên 269 nghìn tỷ đồng (tăng 22,2% so với cuối năm 2007), dư nợ cho vay đạt trên 197 nghìn tỷ đồng (tăng 12,8% so với cuối năm 2007). Mối lo ngại về đồng tiền mất giá đã giảm đi rất nhiều, chênh lệch tỷ giá VND/USD giữa hiện tại và một năm sau theo hợp đồng mua-bán ngoại tệ kỳ hạn 12 tháng ở mức 13,1%, giảm nhiều so với “đỉnh” 35% vào thời điểm tỷ giá biến động mạnh hồi tháng 6/2008. Đây là những tiền đề để các NHTM xem xét đến việc hạ lãi suất trong thời gian tới.

Ngày 29/8/2008, Chính phủ đã ban hành *Nghị quyết số 20/2008/NQ-CP* về việc tiếp tục thực hiện các biện pháp kiềm chế lạm phát, ổn định kinh tế vĩ mô, bảo đảm an sinh xã hội và tăng trưởng bền vững trong những tháng cuối năm 2008 theo Kết luận số 25-KL/TW của Bộ Chính trị và kết luận của Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X).

Nghị quyết khẳng định; Trong 7 tháng đầu năm 2008, mặc dù phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức rất lớn những biến động của kinh tế thế giới và khó khăn, yếu kém nội tại của nền kinh tế, song tình hình kinh tế xã hội đất nước đã có những chuyển biến theo hướng tích cực.

Về thị trường tài chính, tiền tệ, Chính phủ cho rằng: CSTT thắt chặt được thực hiện có hiệu quả nên đã kiềm chế tốc độ tăng tổng phương tiện thanh toán và dư nợ tín dụng của nền kinh tế; điều hành tỷ giá chủ động, linh hoạt theo thị trường và yêu cầu cân đối kinh tế vĩ mô; kiểm soát và có biện pháp xử lý kịp thời, giữ ổn định hệ thống tài chính, tín dụng, bảo đảm được khả năng thanh khoản của các TCTD; thị trường chứng khoán thời gian gần đây đã có dấu hiệu phục hồi.

Nghị quyết đã đề ra 5 nhóm nhiệm vụ và giải pháp trọng tâm thực hiện trong những tháng cuối

năm 2008: Tiếp tục thực hiện giải pháp kiềm chế lạm phát và ổn định kinh tế vĩ mô; tập trung thực hiện các giải pháp đẩy mạnh xuất khẩu, hạn chế nhập siêu bảo đảm cân đối cung-cầu các mặt hàng thiết yếu, tăng cường quản lý thị trường và điều hành giá cả; tháo gỡ khó khăn, vướng mắc để đẩy mạnh sản xuất kinh doanh; bảo đảm an sinh xã hội; chú trọng thực hiện quy chế về thông tin, chủ động cung cấp thông tin bảo đảm công khai, minh bạch các thông tin về tình hình kinh tế xã hội và các giải pháp chỉ đạo điều hành của Trung ương, địa phương, đáp ứng nhu cầu thông tin của người dân, doanh nghiệp, qua đó củng cố lòng tin, tạo sự đồng thuận trong xã hội.

Để thực hiện tốt 5 nhiệm vụ và giải pháp trọng tâm, Theo đó, NHNN chủ động thực hiện CSTT thắt chặt, nhưng linh hoạt trong điều hành để tiếp tục kiềm chế lạm phát, đồng thời bảo đảm duy trì tăng trưởng kinh tế đạt mức kế hoạch đề ra; điều hành lãi suất theo hướng thực dương; điều hành tỷ giá linh hoạt, theo tín hiệu thị trường; tăng cường công tác quản lý nhà nước về kinh doanh ngoại tệ. Kiểm tra, giám sát chặt chẽ hoạt động của các NHTM cổ phần, nhất là những ngân hàng gặp khó khăn về thanh khoản, bảo đảm sự phát triển lành mạnh và ổn định của cả hệ thống.

Trong quý III/2008, ban hành quy định mới về tiêu chí, điều kiện thành lập ngân hàng theo hướng nâng cao yêu cầu về quy mô vốn, trình độ quản lý và các điều kiện kỹ thuật khác để làm căn cứ rà soát, điều chỉnh hoạt động của các ngân hàng hiện có, làm căn cứ cấp phép thành lập các ngân hàng mới. Trong khi chưa ban hành được các tiêu chí, điều kiện mới về thành lập ngân hàng, tạm thời chưa cấp phép thành lập mới các ngân hàng. Khuyến khích, tạo điều kiện cho các ngân hàng nhỏ nâng cao chất lượng hoạt động hoặc sáp nhập với ngân hàng khác để hình thành các ngân hàng lớn hơn, đủ sức phát triển trong điều kiện cạnh tranh và hội nhập quốc tế.

Theo Phó Thống đốc thường trực NHNN Trần Minh Tuấn, NHNN sẽ tiếp tục thực hiện CSTT thắt chặt, nhưng linh hoạt nhằm đảm bảo vốn cho các ngành, nghề ưu đãi hay các dự án có thời gian ngắn, và có hiệu quả. NHNN đã phát tín hiệu cho các NHTM giảm lãi suất cho vay, nhưng các ngân hàng phải tính toán kỹ khi giảm lãi suất huy động, vì sẽ ảnh hưởng đến nguồn tiền vào ngân hàng. Khi nền kinh tế chưa ổn định thì lãi suất cơ bản chưa thể giảm. NHNN tiếp tục khẳng định cam kết sẽ không để đổ vỡ hay sáp nhập ngân hàng làm ảnh hưởng đến hệ thống, nhưng sẽ thực hiện kiểm soát chặt chẽ hoạt động của các ngân hàng yếu, đảm bảo ổn định hoạt động của ngành.

Tuy nhiên, theo các chuyên gia của Morgan Stanley – Tập đoàn tài chính lớn và uy tín nhất thế giới, mặc dù kinh tế vĩ mô của Việt Nam đã có dấu hiệu tốt, nhưng ba vấn đề cần mổ xẻ là lạm phát, lãi suất và tính thanh khoản của thị trường. Theo

**TỶ GIÁ BÌNH QUÂN CỦA VND VÀ USD
TRÊN THỊ TRƯỜNG NGOẠI TỆ LIÊN NGÂN HÀNG
THÁNG 08+09/2008**

NGÀY	THÁNG 08	THÁNG 09
1	16,496	16,495
2	16,494	
3		16,495
4	16,494	16,497
5	16,492	16,496
6	16,491	16,499
7	16,489	
8	16,488	16,499
9	16,490	16,501
10		16,504
11	16,490	16,506
12	16,492	16,509
13	16,495	16,512
14	16,493	
15	16,496	16,512
16	16,497	16,511
17		16,514
18	16,497	16,513
19	16,499	16,515
20	16,498	16,516
21	16,496	
22	16,495	16,516
23	16,498	16,514
24		16,513
25	16,498	16,515
26	16,499	16,514
27	16,497	16,516
28	16,496	
29	16,495	16,516
30	16,495	16,517
31		
BÌNH QUÂN	16,495	16,509

MỸ HẠNH

phân tích, khả năng giảm lãi suất tín dụng chỉ đạt được khi lạm phát giảm tới mức bảo đảm lãi suất “thực dương”. Thời gian gần đây, tính thanh khoản của thị trường tuy được cải thiện nhưng vẫn chưa ổn định, điều này thể hiện qua lãi suất vay vốn bằng đồng Việt Nam giữa các TCTD trên thị trường liên ngân hàng vẫn duy trì ở mức hơn 19%/năm. Như vậy, cùng với tình hình giảm lạm phát thì tính thanh khoản thị trường phải thực sự ổn định mới tác động đến việc hạ lãi suất. Theo tính toán của các chuyên gia, trong quý I năm 2009 lãi suất có thể giảm ■